

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"א

פרשת ויקרא

א. ספורנו עם פירוש הרב י. קופרמן.
פרק א' - הקדמה:

61. ועל חטאים שבדיבור יעסוק רבינו להלן בקשר עם קרבן אשם, כאשר אינו רואה את החטא בדיבור דוקא כי אם בחילול הקודש. 62. כי האש כמו המחשבה הוא דבר שאין בו ממש, ויבוא הרוחני וכפר על הצד הלא גשמי של האדם. לא מצינו שרבינו מפרש בעקבות אותם המפרשים הרואים את הבאת הקרבן על המזבח כאילו המקריב עצמו מקריב את חלבו הוא על המזבח, בבחינת זה תמורתו זה חליפתו. 63. העולה כולה על המזבח, פרט לעורות הניתנים לכהנים. 64. הקרבים על המזבח גם אצל שאר הקרבנות (חטאת, אשם, שלמים). 65. אותו חלק מהמנחה המוקטר על המזבח ומביא לידי אשה רית נחוח לה"י (בב). הקטרת הקומץ לאזכרה אצל קרבן מנחה מקבילה לזריקת הדם אצל קרבן בהמה (בבחינת קרב המתיר). 66. עיין לעיל הערה 62 וצריך לכאן. 67. ובגירסא אחרת: יתן חלק איברי

הקרבן לעובדי האל. עיקר כוונת רבינו לומר שבמקום איברי גופו אשר חטאו נגדו יהי מחזקים את איברי גוף עובד ה', ולכן מה שחטר אצלו יושלם אצל הכהן - מידה כנגד מידה, וכזה נשלמת עבודת ה' בעולם. 68. הרי מקרא מפורש שאכילת הכהנים מביאה לידי כפרה אצל הבעלים, שהרי טענת משה לאהרן בפרשת מיתת נדב ואביהוא חיתה "מדוע לא אכלתם את החטאת... ואותה נתן לכם" (כלומר, נתינה לשם אכילה). 69. ועיין רמב"ם ספר המצוות עשה פט: הלפי שאכילת כשר חטאת ואשם נשלמת בה כפרת המתכפר... (עכ"ל), ובענין אכילת קדשים קלים כותב שם... וגם אכילתם נגרות למצוה... אלא שאין אכילת קדשים קלים... כאכילת כשר חטאת ואשם... והאוכלם עשה מצוה. 70. עיין פתוחה פעולה. 71. וכל שזונו כרת שגגתו חטאת.

ובהיות מיני החטא קצתם במחשבת הלב בלבד וקצתם גם במעשה⁶¹ הנה לכפרת הרהור הלב יאזה אותו החלק אשר יעלה בלחב המזבח⁶², והם העולה⁶³ ואימורי הקרבנות⁶⁴ ואזכרת המנחות⁶⁵, ולכפרת המעשה יאזה חלקי הקרבן הנתן לכהנים⁶⁶, וזה שתמורת אברי החוטא שהתעסקו בפעלת הרע יתן חלק לאברי עובדי⁶⁷ האל המתעסקים בעבודתו, כאמרו "ואותה יתן לכם לשאת את עון העדה, לכפר עליהם"⁶⁸ (להלן י. יי). וכן אמרו ד"ל שהכהנים אוכלים וקצלים מתעפרים⁶⁹ (פסחים נט, ב). ובהיות הפועל⁷⁰ הרע הראוי להתכפר בקרבן קצתו עם כוכד עון כמו סיכוי קריתותיו וקצתו קל מזה⁷¹ אבל עם איזה חלול מקדש⁷², הנה לחלק הראשון⁷⁴ יאזה חטאת, לחטא את הנפש שנטמאה בקריב פרת, כאמרו⁷⁵ "ונקרתה הנפש שהיא" (שמות יב, טו ועוד). ולחלק השני יאזה האשם⁷⁶, להעביר חלול אשר אשם לו, וזה בהכנעת הקרבן⁷⁶ עם התשובה⁷⁷, ותורה אחת להם⁷⁸ אמנם קרבן השלמים⁷⁹ הוא כמשתף הבעלים עם משרתי האל לעבדו שכם אחד⁸⁰. ובהיות החוטאים⁸¹ על מדרגות מתחלפות, מהם מוכנים⁸² להפשל בחטא, ומהם רחוקים מזה ויקרה בהם על המעט⁸³, היה הדבור בהם על אפנים מתחלפים וקרבתותיהם מתחלפות.

ויקרא

76. כלומר, הכנעת לבו של המקריב (כפי שביאר רבינו בתחילת המסכה יידי דברים והכנעה). 77. כדברי רבינו לעיל: ובוה יוציא לאיזה פועל של הכנעה את מחשבת התשובה אשר בלבו. 78. כלומר, עיקרון משותף לחטאת ולאשם, והוא אכילת הכהנים לשם כפרת הבעלים. 79. שאינו בא על חטא של המקריב, ולכן אין לפרש שטיפוק חלקי הקרבן לעובדי ה' יכפר על הטאי גופו של המקריב. 80. שכם אחד במקביל לשלמים, כלומר זהו קרבן הנותן אפשרות והזדמנות לאלה שלא מבני שבט לוי המה, להשתתף עמם בעבודת קדשם של משרתי אלה (מעין יולא שבט לוי בלבר) רמב"ם הל' שמיטה ויובל יג, ג). 81. החייבים בעולה ובחטאת. 82. בעלי נטיה. 83. וממילא הטיפול בהם חייב להיות שונה (מתחלף), כי אינו דומה מי שחטא באקראי למי שנוטה לחטא.

72. הכוונה לקרבן אשם, כמבואר להלן.
73. החילול בקודש נראה במקרים השונים של חובת קרבן אשם, כדלקמן: א. נחנח מן ההקדש (פרק ה, טו). ב. אשם גוילות שיש בו שבועת שקר בשם ה' (פסוק כא). ג. אולי כאשם שפחה חרופה יש גם חלול הקודש. 74. שהיה בו חיוב כרת במקרה של מזיד. 75. לא ראייה על כרת החיטוי של החטאת, אלא על הסכנה המוחשית בהכרתת הנפש עקב חטאת. ענין לחטא את הנפש נלמד מעצם השם "חטאת" מלשון חיטוי, ומסתייע מהכתוב בענין קרבן חטאת: "הכהן המחטא אותה יאכלנה" (ושמא רבינו מפרש ש"אותה" מוסב לא על החטאת אלא על הנפש של החוטא). 76. לרבינו שמו של קרבן אשם מורה מה צריך הקרבן לסלק, ולא כחטאת שמורה על עצם החטוי החיובי.

אבות

1. פרשנו מחלק את סוסי הקרנות לפי סוסי החטאים, התוכל להסביר?
2. איך הוא מנאק מה פדיון ניתן לכהנים?
3. איך אכילת הכהנים מכפרת על צוון המצויים?
4. מה מחטא החטאת ואיך יתכן כי הוא פוצל על סוסי חטאת שונים?
5. הפלמים נאכלים הן צ"ו המצויים והן צ"ה הכהנים איך זה מסומל לפי הקפתו?
6. מה השם "אשם" בא להורות לנו?
7. מהו הציקרון המשותף לחטאת ולאשם?
8. התוכל להצוא חוטא מחבר - רציוני - המשותף לכל דבריו?

* * *

עוד ירמו שלשה דברים נעים הגורמת הנפש המרשעת היא היא נחטרת מאורה ומפעלתה, והוא אומר נפש כי תחטא לשון חסרון בנפש עצמה, כי ומעלה מעל פה על דרך אמרו אנשי אמת כי אין לך נפש מישאל שאין שפע נשמתו יורד לה להתקיים שזולת זה אין לה חיות זולת הנפש אשר עלתה צחנתה וכאשה בעין פלילי לזה יפרת ממנה השפע האלהי באומרו (בראשית י"ז) ונכרתה הנפש ההיא, ודרך השפע בא דרך כי חוסין דקים דרך כי נקבי האף והוא דרך מקום דבקת הנפש עם קונה באומרו (דברים ד') ואמם הדבקים בה אלהיכם והנה בחטא האדם מהחטאים פאלת הנפש ההיא שולטים בה ובשפעה החיצונים פידוע ונהנים מהשפע האלהי הרשעים ההם והוא אומר ומעל מעל בהי כככול באור הנמשך ממנו והוא סוד הנמה באומרו (משלי כ"ה) גזל אביו ואמו וגו' קברו הוא לאיש משחית פרוש לעזר שמתחבר לבחינת הרע הנקרא איש משחית והבן הג' כי גם לכללות הקהל הוא גם ההכחשה פרוש לעזר שפל ישראל כאחד רעת אחר הסובב רע לכל הנצירה והוא אומר וכחש בעמיתו שנעשית עמיתו כחשיה מצדו והמנא לעלן והוא מה שרמו בפסוק גזל אביו ואמו ואמר זיל (ברכות ל"ה) אמו זו נקטת ישראל כי באמצעות אנשי חיל מתרבה בכללות עם ה' השלום והטוב והחיים.

כ. אור החיים

פרק א' פסוק כא:

כא) נפש כי תחטא ומעלה וגו' צריך לדעת למה אמר כי תחטא ואין לנו לפרש פאן כי תחטא היא ההכחשה שהרי הוא אומר וכחש בעמיתו, עוד אומר מעל בהי מה שלא אמר בכל החטאות. עוד אומר וכחש בעמיתו שלא היה צריך לומר בעמיתו גם שער התבה אינו מרדק. ואולי כי יודיע הכתוב ג' ענפי רשע שיעשה בעל עברה זו: הא' נטילת דבר שאינו שלו הוא ענף הגזל: ב' ומעלה מעל בהי פרוש בהי כככול עשה המעל פרוש לשון שנוי כי הוא שפט על פי המעשים ונקה לזה שיהיה לו קמון וכשנה בא וגזולו נמצא שגורם מעילה בהי ששנה עליו את הדין שלא עמה בידו ממה שהגיעו כפי משפט ה' ונמצא ה' כככול נחשדו שלא עשה משפט צדק, ואולי שכפל לומר ומעלה מעל ולא תפיק לומר ומעלה בהי נחפון ללל גם כן צד הגזלן כי גם לעדו מעל בהי כככול כי הוא דנו בחסרון הלקוח והוא נוטל מה שלא נקצב עליו במשפטי ה'. ג' וכחש בעמיתו פרוש שמרשיע את הצדיק כשתובע ממנו פקדונו וכי הוא אומר לו לא היו דברים מעולם ומשימו מכחש, והוא אומר וכחש בעמיתו פרוש משימו הכחוש בעמיתו שהוא הגזל ממנו משימו רשע שתובע דבר שאינו שלו ואומר לו למה תשקר עלי וריב עמו. והנה ג' דברים אלו אינם אלא בפסוקו או בתשומת יד או בגזל כשגזול ממנו את שלו או עושה שטר שקרי, אבל נמצא אברהם אין מה כחש בעמיתו, לזה אמרה הכתוב בפני עצמה או מצא אברהם וכחש בה וגו'?

ויקרא

אלות

1. אינה קשיים מונה פרשנו בתחילת דבריו?
2. מה הם שלושת "צנפי הרע" אותם צוה בצל הצבירה, התוכף לפרט ולתספור?
3. כמה מצואת אבידה שונה במקצת?
4. מה הם שלושת "הדברים הרעים" מצורחת "הנפש המרעלת" הראויות כאן, לפי הקבלה?

* * *

ג. הכתב והקבלה.

פרק ב' פסוק יג':
 ניכר וחוֹדֵדֵרְצָרֵע לְחַמְנִעִנְעִטְלוֹנִג, הפעל נשם מלח הוא מנלח טיור קדש (כי תשא) שחננוס מנולח ונעורז, דומה לו ויראו הנלמים (יונה) ונלחך וחובליך (יחזקאל כ"ו) ע"ש שמנהיגי הסנינה והספכים ונעורזים את הנשים צנוטות. ויראה ששינוש שרש מלח על החורזן והשמוון כמו ארץ מלחה, משכנותיו מלחה (איוב ל"ט) הוא ג"כ נענין תערוכות, וכמו שהונח שם תערוכות על החורזן והשמוון, כמו ארץ ליה וערצה, שנותי ערצה ציחו (שם) צמדצר צערצה, ע"ש שכשחנו שם קדרי נעשה צלשית ונחלצלו ונחערצו שם יסודות וכחות הטבע לצלי הוליא פרי ותצואה למלכל אדם ובהמה, ואמר על צלצול קדר גאורות השמים (ישעיה כ"א) שמים כעשן ננלחו כלומר כוכבי השמים וכסיליהם נחלצלו וישנו את קדר תפקידם ונשטרס צארץ (ע"ש רש"י), ואמר על סנורטוטי הצגדים הישנים הקרועים (ירמיה ל"ח) צלויי סחצות ונלמים, קרויים סחצות, ע"ש שנסחצים ונלכים מנוקים למוקס, ונקראים מלמים ע"ש צלצול קדר הנחחס צנוקים מיוחד כראוי לצגד הנלכך ללורכי אדם, ור"ל ישמשו שורש מלח ג"כ לענין התערוכות והחלצקות הדברים יחד כאמרו (צויקאל רבה) כאלם שונלמים שני נכרים שני כרעי הנטיה ונדציקס זה צזה (והערוך מלח דומה לזה צלשון ישנעחל, ע"ש). והמלח צעלמו נקרא צמנו ע"ש תערוכות שני יסודות הפכיות שבו, כי צעלם המלח נחערצו ונחלמדו צו יחד צפרטי, יסוד האש עם יסוד הנים, ולהתערבות יסודות אש שבו נונה המלח (פ"ד דשבת) למוסיף חום והצל. והנה להתערבות שני היסודות הפכיות שבו כי צעלם המלח נחערצו ונחלמדו צו יסוד החמון עם יסוד העליון קרא את המלח צשם צרית אלהים, כלומר חבור נפלח (וואוודערצארע לְחַמְנִעִנְעִטְלוֹנִג), ולהגדיל הדבר סנך אחו לאלהים, כמו עיר גדולה לאלהים, חרדת אלהים וכדומה, ונה שהזכיר ענין צרית אלהים שצנולח צעניח דקרצנות, יתכן לוונר לפי שהיה ציוני קדם ונהם עוצדי האש כמו עבודת מולך, ונהם עוצדי נים כאמרו, השוחט לשם ימים ונהרות, גדל דנהר, ואמרו (פ"ק דתענית) כותיים עוצדים לשם וקדרים עוצדים לנים, ולזה לוחה החורה להקריצ מלח על כל הקרצנות לשם הש"י, להורות צו היסך דעות כציות אלה, ושחין צדי שר של אש ושל נים ונעלה צחחחחחיים צלתי לסי לצדו, לכן קרא פה את המלח צשם: צרית אלהים: כלומר חבור נפלח מלח וננים, והוא נעשה האלהים:

אלות

1. מה צויו היה להביא את פרשנו לפרושו המיוחד ולא להסתפק בפשו הרש"י?
2. איך הוא מסביר את השורש "מלח"?
3. התוכף להביא לו ראה מן הצברית המדוברת כיום?
4. "התערבות התדבקות" איך זה שייק למלח?
5. איך הוא מסביר את הצירוף עם השם: אלהים כאן והאם יש לה כאן או קודם או חוץ?
6. כמה אש כן מקריבים מלח עם כל קרבן?
7. כמה כל זה הוא מצוה אלוקים?

* * *

ד. מדרש רבה.

פרק ב' פסוק ג':
 "מעשה באשה אחת שהביאה קומץ של סולת, והיה כהן מבזה עליה ואמר: ראו מה הן מקריבות, מה בזה לאכול? מה בזה להקריב? נראה לכהן בחלוס; אל תבזה עליה! כאילו נפשה הקריבה. והרי הדברים קל וחומר: ומה אם מי שאינו מביא נפש (=מן הצומח) כתיב בו נפש, מי שהוא מקריב נפש (=מן החי) על אחת כמה וכמה."

אלות

1. שתי טענות היו לכהן כנגד האשה, מה הן ומה ההקדף ביניהן?
2. מה בדיוק טענת החלוס כלפי הכהן?
3. היש יתרון לקרבן מן החי לצומח קרבן מן הצומח או להיפך?

* * *